Memorator la română
pentru gimnaziu

CLASA A V-A

OPERA LITERARĂ:

Operă literară este o creație artistică scrisă, care exprimă idei, emoții și imaginație prin intermediul unui text structurat, fie în proză, fie în versuri, cu scopul de a transmite un mesaj sau de a provoca o reacție estetică cititorului.

MODURI DE EXPUNERE:

Narațiunea: Modul de expunere care povestește acțiunea, prezentând o succesiune de evenimente într-o ordine cronologică.
Exemplu: „Ion a plecat de acasă și a ajuns la școală."

Descrierea: Modul de expunere care prezintă detaliat caracteristicile unui obiect, ale unui loc sau al unei persoane, ajutând cititorul să vizualizeze scena.
Exemplu: „Camera era luminoasă, cu pereți albi și ferestre mari."

Dialogul: Modul de expunere care reproduce schimbul de replici între personaje, oferind dinamism și evidențiind relațiile dintre ele.
Exemplu: „- Ce faci? întrebă Ana.
- Citesc, răspunse Maria."

BASMUL:

Definiție: Basmul este o specie a genului epic, în care se relatează întâmplări fantastice, cu personaje supranaturale (zâne, vrăjitori, animale care vorbesc etc.), cu o structură narativă tradițională, unde binele și răul se confruntă, cu victoria celui dintâi.

Caracteristici principale:

1. **Personaje supranaturale:** Zâne, vrăjitori, animale vorbitoare etc.
2. **Lupta dintre bine și rău:** Binele este întotdeauna învingător.
3. **Formule fixe:** Basmele încep cu „A fost odată ca niciodată..."

CUVINTE DERIVATE:

1. **Rădăcina:** Partea principală a unui cuvânt, care conține sensul de bază și nu se poate descompune în unități mai mici cu sens.
Exemplu: „flor-", în cuvintele „floare" , „florărie".

2. **Sufixele:** Elemente care se adaugă la sfârșitul unui cuvânt pentru a forma cuvinte noi sau pentru a modifica sensul inițial.
Exemplu: „-ar" în „flor**ar**" ; **„-ică"** în „flori**cică**"

3. **Prefixele:** Elemente care se adaugă la începutul unui cuvânt pentru a forma cuvinte noi sau pentru a modifica sensul inițial.
Exemplu: „ne-" în „**ne**fericit" ; **„re-"** în „**re**citire"

TEXTUL LITERAR ÎN PROZĂ:

Definiție: Textul literar în proză este o creație artistică scrisă, care exprimă idei, emoții și povești prin fraze și paragrafe, fără ritm sau rimă, având ca scop transmiterea unui mesaj, crearea unei atmosfere și dezvoltarea personajelor și a conflictelor.

Caracteristici principale:

1. **Structură narativă:** Este organizat în fraze și paragrafe, având o secvență logică a evenimentelor (intriga).
2. **Limbaj artistic:** Folosește figuri de stil, descrieri detaliate și dialoguri pentru a crea un impact emoțional asupra cititorului.
3. **Personaje:** Dezvoltarea personajelor este esențială, acestea fiind adesea descrise atât fizic, cât și moral.
4. **Acțiune:** Prezintă o succesiune de evenimente, conflicte sau întâmplări prin care trec personajele.

SCHIȚA:

Caracteristici principale:

1. **Concentrare pe un singur episod:** Povestește o întâmplare scurtă și importantă.
2. **Personaje puține:** De obicei, sunt doar 1-2 personaje principale

GRUPURILE DE SUNETE:

1. **Diftongul:** O vocală și o semivocală în aceeași silabă.
Exemplu: „mai" (a+i)

2. **Triftongul:** O vocală și două semivocale în aceeași silabă.
Exemplu: „spu-neai" (e+a+i)

3. **Hiatul:** Întâlnirea a două vocale în silabe diferite.
Exemplu: „po-e-zi-e" (o+e)

4. **Silaba:** Unitate de pronunțare formată dintr-o vocală sau un grup de sunete pronunțate împreună.
Exemplu: „co-pac" - două silabe: „co" și „pac"

TIMPURILE MODULUI INDICATIV:

1. **Prezent:** Exprimă o acțiune care se desfășoară în momentul vorbirii.

Exemplu: „a scrie"		
	Eu **scriu**	Noi **scriem**
	Tu **scrii**	Voi **scrieți**
	El/Ea **scrie**	Ei/Ele **scriu**

2. **Imperfect:** Exprimă o acțiune trecută, neterminată, care se desfășura în mod repetat sau durativ.

Exemplu: „a scrie"		
	Eu **scriam**	Noi **scriam**
	Tu **scriai**	Voi **scriați**
	El/Ea **scria**	Ei/Ele **scriau**

3. **Perfect simplu:** Exprimă o acțiune trecută, terminată (recent).

Exemplu: „a scrie"		
	Eu **scrisei**	Noi **scriserăm**
	Tu **scriseși**	Voi **scriserăți**
	El/Ea **scrise**	Ei/Ele **scriseră**

4. **Perfect compus:** Exprimă o acțiune trecută, terminată.

Exemplu: „a scrie"		
	Eu **am scris**	Noi **am scris**
	Tu **ai scris**	Voi **ați scris**
	El/Ea **a scris**	Ei/Ele **au scris**

5. **Mai-mult-ca-perfect:** Exprimă o acțiune trecută, terminată, care s-a desfășurat înaintea altei acțiuni trecute.

Exemplu: „a scrie"		
	Eu **scrisesem**	Noi **scriseserăm**
	Tu **scriseseși**	Voi **scriseserăți**
	El/Ea **scrisese**	Ei/Ele **scriseseră**

6. **Viitor:** Exprimă o acțiune care urmează să se desfășoare.

Exemplu: „a scrie"		
	Eu **voi scrie**	Noi **vom scrie**
	Tu **vei scrie**	Voi **veți scrie**

SUBSTANTIVUL:

Definiție: Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe, obiecte, fenomene ale naturii, sentimente, acțiuni, etc.
Exemplu: „scaun"

Tipuri de substantive:

1. **Substantive comune**
Exemplu: „carte"

2. **Substantive proprii**
Exemplu: „București"

Genul substantivelor:

1. **Masculin**
Exemplu: „băiat", „munte"

2. **Feminin**
Exemplu: „fată", „mare"

3. **Neutru**
Exemplu: „stilou", „birou"

Numărul substantivelor:

1. **Singular**
Exemplu: „carte", „floare"

2. **Plural**
Exemplu: „cărți", „flori"

ADJECTIVUL:

Definiție: Este partea de vorbire care arată o însușire a unui substantiv.

Tipuri de substantive:

1. **Adjectiv propriu-zis**
Exemplu: „frumos" , „mare"

2. **Adjectiv provenit din verb la participiu**
Exemplu: „scris" în „caietul scris" , de la verbul „a scrie"

Funcții sintactice ale adjectivului:

1. **Atribut:** „Cartea **interesantă** este pe masă."
2. **Nume predicativ:** „Copilul este **harnic**."

NUMERALUL:

Tipuri de numeral:

1. **Numeral cardinal:**
Exemplu: „trei" , „douăzeci"

2. **Numeral ordinal**
Exemplu: „primul" , „al doilea"

COMPUNEREA:

Compunerea este un proces de formare a cuvintelor noi prin alăturarea a două sau mai multe cuvinte sau rădăcini de cuvinte, care împreună formează un termen nou cu un sens specific.

Procedee de compunere:

1. Juxtapunere
Exemplu: „câine-lup"

2. Subordonare
Exemplu: „apă de colonie"

3. Abreviere
- Inițiale (NATO)
- Inițiale și fragmente de cuvinte (TAROM)
- Fragmente de cuvinte (sociolog, cinefil)

GRADELE DE COMPARAȚIE:

1. Gradul pozitiv: Exprimă o însușire simplă, fără comparație.
Exemplu: „El este **rapid**." (fără comparație)

2. Gradul comparativ: Exprimă o comparație între două elemente și poate fi de trei tipuri:

- **Comparativ de egalitate:** la fel de ... ca
  Exemplu: „El este la fel de rapid ca fratele său."
- **Comparativ de superioritate:** mai ... decât
  Exemplu: „El este mai rapid decât fratele său."
- **Comparativ de inferioritate:** mai puțin ... decât
  Exemplu: „El este mai puțin rapid decât fratele său."

3. Gradul superlativ: Exprimă o însușire la cel mai înalt sau cel mai scăzut grad posibil și poate fi de două tipuri:

- **Superlativ relativ:**
  Superioritate: cel mai (... dintre)
  Inferioritate: cel mai puțin (... dintre)
  Exemplu: El este cel mai puțin rapid (dintre toți colegii)."
- **Superlativ absolut:** foarte, extrem de, tare, etc.
  Exemplu: „El este foarte rapid."

PRONUMELE DEMONSTRATIV:

Pronumele demonstrativ de apropiere:				
CAZ	MASCULIN		FEMININ	
	SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
N Acc	acesta	aceștia	aceasta	acestea
G D	acestuia	acestora	acesteia	acestora
Pronumele demonstrativ de diferențiere:				
N Acc	celălalt	ceilalți	cealaltă	celelalte

COMPLEMENTUL CIRCUMSTANȚIAL:

Definiție: Complementul este partea secundară a propoziției care completează sensul unui verb.

Definiție: Circumstanțialul este partea secundară a propoziției, a cărei prezență nu este obligatorie, indicând cum, unde, când, în ce condiții sau în ce fel se desfășoară acțiunea.

1. Circumstanțiale:

- **Circumstanțial de loc** (răspunde la: Unde? De unde? Până unde?)
- **Circumstanțial de timp:** (răspunde la: Când? De când? Până când?)
- **Circumstanțial de mod:** (răspunde la: Cum? În ce fel?)

2. Complemente:

- **Complement direct:** (răspunde la: Pe cine? Ce?)
- **Complement indirect:** (răspunde la: Cui?)

PRONUMELE POSESIV:

Definiție: Pronumele posesiv înlocuiește obiectul posedat și numele posesorului obiectului.

GEN		UN SINGUR OBIECT POSEDAT		MAI MULTE OBIECTE POSEDATE	
		MASCULIN	FEMININ	MASCULIN	FEMININ
UN SINGUR POSESOR	I	al meu	a mea	ai mei	ale mele
	a II-a	al tău	a ta	ai tăi	ale tale